

ĮMONĖS ILGALAIKIO MATERIALIOJO TURTO APSKAITOS PERĖJIMAS NUO VERSLO APSKAITOS STANDARTO PRIE TARPTAUTINIO APSKAITOS STANDARTO

Silvija TRIZNIENĖ, Vytauto Didžiojo universitetas, Žemės ūkio akademija, Bioekonomikos plėtros fakultetas, el. paštas: silvija.medeckyte@vdu.lt

Santrauka

Apskaitoje yra daug įvairių įstatyminių aktų, todėl įmonėms yra sudėtinga pasirinkti tinkamus sprendimus, pagal kuriuos reikia tvarkyti įmonės apskaitą, kad savo vartotojams būtų galima pateikti tikslią ir teisingą informaciją. Ilgalaikis materialusis turtas visoje apskaitos sistemoje yra vienas svarbiausių objektų, kuris daro įtaką įmonės finansinėms ataskaitoms ir finansiniams rodikliams. Straipsnyje nagrinėjamas ilgalaikis materialusis turtas. Išskiriamos trys dalys: pirmoje dalyje išnagrinėta ilgalaikio materialiojo turto samprata pagal įvairius autorius ir teisės aktus. Antroje dalyje – ilgalaikio materialiojo turto panašumai ir skirtumai pagal valstybinius ir nacionalinius teisės aktus. Trečioje dalyje yra atliekamas tyrimas, kuriuo remiantis galima įvertinti, ar UAB „X“ verta pereiti nuo verslo apskaitos standartų prie tarptautinių apskaitos standartų. Tyrimas atliekamas apskaičiuojant įmonės finansinį rezultatą pagal verslo apskaitos standartą ir pagal tarptautinį apskaitos standartą, kai turint gautus duomenis apskaičiuojami įmonės finansiniai rodikliai ir nustatoma, ar įmonei naudinga pereiti prie tarptautinių apskaitos standartų.

Reikšminiai žodžiai: apskaita, ilgalaikis turtas, verslo apskaitos standartai, verslo apskaitos standartai

Įvadas

Nors nuo 2004 metų verslo apskaitos standartai tapo suderinami su tarptautiniais apskaitos standartais, tačiau net ir pasikeitus standartams tarp jų liko šiek tiek skirtumų. Kadangi atsirado daug ir įvairių įstatyminių aktų, įmonėms tapo sudėtinga pasirinkti tinkamus instrumentus, kurių pagalba būtų galima pasiekti teisingesnio įmonės rezultato, atsižvelgiant į įmonės veiklos pobūdį, vykdyti apskaitos procesus. Ilgalaikis materialusis turtas yra vienas svarbiausių objektų visuose apskaitos procesuose, kuris daro labai didelę įtaką ne tik įmonės finansinėms ataskaitoms, bet ir finansiniams rodikliams (Zinkevičienė ir kt., 2016). Todėl analizuoti įmonės ilgalaikį turtą pagal skirtingus įstatyminius aktus yra svarbu, nes jis sudaro didelę reikšmę visuose apskaitos procesuose. Įmonė turi pasirinkti kuo tikslesnę apskaitos politiką, kad galėtų parodyti realią jos būklę ir rezultatus. Tik pasirinkus tinkamą apskaitos politiką ir tinkamus teisės aktus įmonė gali pasiekti užsibrėžtą tikslą ir vidiniams bei išoriniams vartotojams pateikti tikrą ir teisingą vaizdą.

Tyrimo tikslas – nustatyti, kaip skiriasi įmonės ilgalaikio materialiojo turto straipsnis finansinėse ataskaitose perėjus nuo verslo apskaitos standartų prie tarptautinių apskaitos standartų

Iškeltam tikslui pasiekti sprendžiami šie **uždaviniai**:

1. Išanalizuoti ilgalaikio materialiojo turto sampratą.
2. Identifikuoti ilgalaikio materialiojo turto apskaitos panašumus ir skirtumus pagal 16-ąjį tarptautinį apskaitos standartą ir 12-ąjį verslo apskaitos standartą
3. Įvertinti kaip yra pasikeitęs ilgalaikio materialiojo turto pateikimas įmonės finansinėse ataskaitose perėjus nuo verslo apskaitos standartų prie tarptautinių apskaitos standartų.

Tyrimų objektas ir metodai

Tyrimo objektas – 16 Tarptautinis apskaitos standartas ir 12 Verslo apskaitos standartas.

Metodai – mokslinės literatūros, verslo apskaitos standartų, tarptautinių apskaitos standartų analizė ir palyginimas, apibendrintų duomenų grupavimas, sisteminis ir grafinis vaizdavimas, įmonės duomenų analizė

Ilgalaikio materialiojo turto samprata

Kiekviena įmonė yra įkurta, kad būtų galima uždirbti pajamas ir gauti pelną. Tačiau, kad įmonė galėtų gauti pajamas, turi veikloje naudoti turtą. Remiantis Abduxalimovna ir Nabiyevech (2021), turto kategorijas skiria tik tai, kada turtas yra nupirktas ir kada jis atnešė įmonei pinigų. Todėl Kalčinskas (2017) pateikia, kad ilgalaikis materialusis turtas užima vieną svarbiausių vietų įmonės veikloje, be kurio praktiškai įmonės veikla yra neįmanoma. Išanalizavus įvairius literatūros šaltinius, galima atrasti, kaip skirtingi autoriai apibūdina ilgalaikio materialiojo turto sąvoką.

1 lentelėje galima pastebėti, kad kiekvienas autorius ilgalaikį materialųjį turtą apibūdina skirtingai. Vienas svarbiausių aspektų, norint įtraukti įmonės turtą į ilgalaikį materialųjį turtą, yra tai, kad jis turi atnešti ekonominę naudą. Berry ir Jarvis (1994), bei 16-asis tarptautinis apskaitos standartas (TAS) „Nekilnojamas turtas, įranga ir įrengimai“ (2008) pateikia panašius kriterijus, norint turtą priskirti ilgalaikiam materialiajam turtui. Šie autoriai pateikia tiksliausią apibūdinimą, kas yra ilgalaikis materialusis turtas. Jis turi būti naudojamas ne vieną ataskaitinį laikotarpį ir taip pat turi įmonei uždirbti pajamas. Tačiau 12-asis verslo apskaitos standartas (VAS) „Ilgalaikis materialusis turtas“ (2008) bei

Kalčinskas ir Kalčinskaitė-Klimaitienė (2022) išskiria dar vieną svarbų kriterijų, kad norint ilgalaikį materialųjį turtą apskaitoje priskirti ilgalaikiam turtui, įmonėje turi būti nusistatyta minimali ilgalaikio turto vertė ir įsigytas turtas šią vertę turi viršyti.

1 lentelė. Ilgalaikio materialiojo turto sąvokos apibūdinimas

Table 1. Description of the concept of long-term tangible assets

Autorius	Ilgalaikio materialiojo turto sąvokos apibūdinimas
A. Berry ir R. Jarvis (1994)	Turtas, kuris įsigytas su tikslu naudoti veikloje ir tinkamas naudoti veikloje ilgą laikotarpį bei nėra skirtas perparduoti.
12-asis verslo apskaitos standartas „Ilgalaikis materialusis turtas“ (2008)	Turtas atitinka tris sąlygas: turtas turi būti skirtas prekėms gaminti, paslaugoms teikti, nuomoti ar administracijai; kurį galima naudoti ilgiau nei metus; turto įsigijimo savikaina yra didesnė už įmonės nusistatytą minimalią turto vertę.
16-asis tarptautinis apskaitos standartas „Nekilnojamas turtas, įranga ir įrengimai“ (2008)	Turtas atitinka dvi sąlygas: turtas turi būti laikomas dėl prekių gamybos ar paslaugų suteikimo, nuomos ar administraciniais tikslais; turtas turi būti naudojamas ilgesnį nei vieną ataskaitinį laikotarpį.
P. Atrill, E. McLaney (2022)	Materialią formą turintis turtas, kuris įmonėje laikomas ateinančiai įmonės veiklai
G. Kalčinskas ir R. Kalčinskaitė – Klimaitienė (2022)	Žmogaus arba gamtos sukurtas turtas, įmonėje naudojamas gaunant pajamas, naudojamas ilgiau nei vienerius metus ir viršija įmonės nusistatytą minimalią vertę.

Nagrinėjant skirtingų autorių sąvokos apibūdinimą pastebėta, kad ilgalaikis materialusis turtas turi būti pateikiamas fizine forma. Stupnytska ir kt. (2018) ilgalaikį materialųjį turtą suskirsto pagal kelis klasifikavimo požymius: funkcionalumą, naudojimą, priklausomumą ir funkcinį tikslą. Todėl pagal autorių skirstymą galima teigti, kad pagal skirtingą tikslą ilgalaikį materialųjį turtą galima priskirti prie skirtingų grupių, priklausomai nuo turto savybių ir naudojimo.

Ilgalaikio materialiojo turto apskaitymas pagal 12-ąjį verslo apskaitos standartą ir 16-ąjį tarptautinį apskaitos standartą

Mokslininkai nuo seno nagrinėjo įvairius apskaitos procesus. Apskaitos metodą ir teisės aktus, pagal kuriuos įmonė vykdyt apskaitą, galima pasirinkti. Legenzova ir kt. (2016) atlikę tyrimą išanalizavo, kad įmonės pasirinkimą gali nulemti, kokiam lygyje yra įmonė ir esantys makroekonominiai veiksniai. Išanalizavus įvairius teisės aktus galima pastebėti, kad ilgalaikis materialusis turtas yra reglamentuojamas nacionaliniu ir valstybiniu lygiu. Valstybiniu lygiu ilgalaikį materialųjį turtą reglamentuoja 12-asis VAS (12-asis verslo ..., 2008), nacionaliniu lygiu – 16-asis TAS (16-asis tarptautinis ..., 2008).

Pirmojoje dalyje nagrinėjant ilgalaikio materialaus turto sąvoką galima teigti, kad 12-ajame VAS (12-asis verslo ..., 2008) ir 16-ajame TAS (16-asis tarptautinis ..., 2008) ji skiriasi. VAS išskiria tris aspektus, o TAS – du aspektus, pagal kuriuos ilgalaikis materialusis turtas privalo būti priskirtas prie ilgalaikio turto. Rudžionienė ir Lukošūnaitė (2020) pastebėjo, kad apskaitą tvarkant pagal VAS yra nustatyta daugiau reikalavimų, todėl prie ilgalaikio turto būtų priskirta mažiau turto. Šis aspektas daro didelę įtaką įmonės būklei, nes apskaitą tvarkant pagal 16-ąjį TAS (16-asis tarptautinis ..., 2008), joje bus daugiau objektų, priskirtų ilgalaikiam, o ne trumpalaikiam turtui, tačiau 12-asis VAS (12-asis verslo ..., 2008) reikalauja nusistatyti įmonei minimalią vertę ir ja naudotis priskiriant turtą prie konkrečios turto grupės. Tačiau nuo daugiau yra nusistatyta reikalavimų priskiriant turtą prie ilgalaikio turto finansinės ataskaitos gali atskleisti tikslesnę įmonės būklę.

Tiek VAS, tiek ir TAS yra išskiriamos ilgalaikio materialiojo turto grupės (žr. 2 lentelę). Koliaš ir Arnis (2019) teigia, kad ilgalaikis materialusis turtas yra suskirstytas pagal likvidumą nuo mažiausiai iki labiausiai likvidaus.

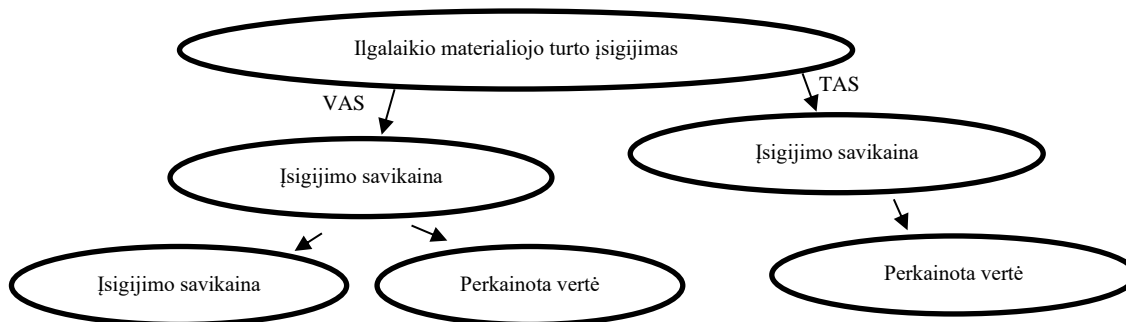
2 lentelė. Ilgalaikio materialiojo turto grupės

Table 2. Group of fixed tangible assets

12-asis verslo apskaitos standartas „Nematerialusis turtas“, 2008	16-asis tarptautinis apskaitos standartas „Nekilnojamas turtas, įranga ir įrengimai“, 2008
Žemė	Žemė
Pastatai	Žemė ir pastatai
Mašinos ir įrengimai	Mašinos
Transporto priemonės	Laivai
Kita įranga	Lėktuvai
Statomas arba rekonstruojamas ilgalaikis materialusis turtas	Automobiliai
Kitas materialusis turtas	Baldai ir apdaila
Investicinis turtas	Biuro įranga
Laikiniai nenaudojamas turtas	

Pagal 2 lentelės duomenis, 12-ajame VAS (12-asis verslo ..., 2008) grupės išskaidytos plačiau ir sudarytos iš skirtingų grupių. 16-ajame TAS (16-asis tarptautinis ..., 2008) yra išskaidyta įvairių transporto priemonių kategorijos. VAS nėra išskaidyta atskirai į biuro arba baldų grupes, o viskas yra priskiriama prie kito materialaus turto, todėl analizuojant įmonės balansą negalima pastebėti, kokios rūšies turto įmonė turi. 12-ajame VAS (12-asis verslo ..., 2008) ilgalaikis materialusis turtas, kuris dar yra kuriamas, turi būti registruojamas atskiroje grupėje, tačiau pagal TAS viskas yra registruojama į vieną bendrą su jau esamomis grupėmis.

Kai įmonėje yra nustatyti kriterijai, pagal kuriuos apskaitoje bus registruojamas ilgalaikis materialusis turtas, kitas žingsnis yra nusistatyti, kokia bus turto vertė (žr. 1 pav.). Jeigu įmonė įsigijo turta, tiek pagal 12-ąjį VAS (12-asis verslo ..., 2008), tiek ir pagal 16-ąjį TAS (16-asis tarptautinis ..., 2008) jis yra registruojamas turto įsigijimo savikainos verte.

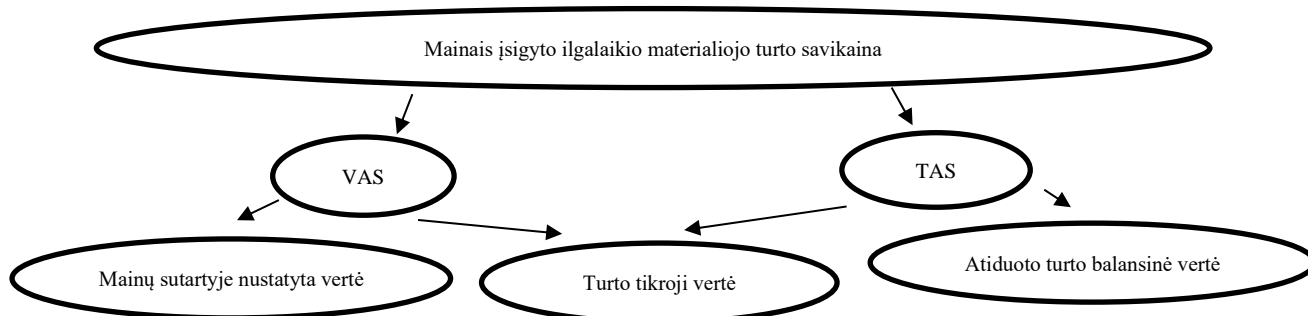
Šaltinis: sudaryta autorės pagal 12-ąjį verslo apskaitos standartas (2008) ir 16-ąjį tarptautinį apskaitos standartą (2008)
 Source: Compiled by the author in accordance with the 12-ąjį verslo apskaitos standartas (2008) ir 16-ąjį apskaitos standartas (2008)

1 pav. Ilgalaikio turto registravimo vertė įsigijus turta
Fig. 1. The carrying amount of a fixed asset upon acquisition of the asset

Kiekvieną ataskaitinį laikotarpį įmonės turi peržiūrėti, ar turto įsigijimo vertė atitinka realią situaciją rinkoje. Pagal kokius būdus yra galima užregistruoti apskaitoje ilgalaikio materialiojo turto vienetus galima matyti 1 pav. 12-asis VAS (12-asis verslo ..., 2008) kiekvieną ataskaitinį laikotarpį leidžia turto vertės nekoreguoti ir palikti pagal įsigijimo savikainą. Tačiau Azmi ir Ali (2019) teigia, kad jeigu įmonė apskaito ilgalaikį materialųjį turta perkainota verte, tuomet apskaitoje yra parodomas tikresnis ir teisingesnis vaizdas informacijos vartotojams. 16-asis TAS (16-asis tarptautinis ..., 2008) teigia, kad vėlesniais laikotarpiais nei registruojant įsigijimą apskaitoje ilgalaikį materialųjį turta, galima parodyti tik perkainota verte. Dasevičiūtė (2023) atlikusi tyrimą nustatė, kad taikant perkainotos vertės metodą ataskaitose atskleidžia teisingesnę informaciją apie įmonės būklę, taip pat gali teisingai įvertinti būsimus pinigų srautus.

Rinkoje yra kintama situacija, todėl pasitaiko atveju, kad sumažėja turto vertė. 12-ajame VAS (12-asis verslo ..., 2008) teigiama, kad turto vertės sumažėjimas atsispindi tik finansinėse ataskaitose, o apskaitoje šis sumažėjimas nėra parodomas, tačiau 16-ajame TAS (16-asis tarptautinis ..., 2008) nurodoma, kad turtas apskaitoje turi būti parodomas perkainota verte. Badia ir kt. (2017) teigia, kad ilgalaikio turto perkainojimas yra aktualus įmonėse, kur yra aktyvios rinkos. Jeigu vertė keičiasi retai, tuomet nevertinga taikyti perkainotos vertės, nes šis darbas reikalauja daug laiko sąnaudų.

Verslo subjektai ne visuomet tik įsigyja ilgalaikį materialųjį turta. Pasitaiko atveju, kad turtas yra išmainomas. Kai ilgalaikis materialusis turtas yra mainomas, jo vertė galima apskaityti keliais būdais (žr. 2 pav.)

Šaltinis: sudaryta autorės pagal 12-ąjį verslo apskaitos standartas (2008) ir 16-ąjį tarptautinį apskaitos standartą (2008)
 Source: Compiled by the author in accordance with the 12-ąjį verslo apskaitos standartas (2008) ir 16-ąjį apskaitos standartas (2008)

2 pav. Ilgalaikio turto registravimo vertė mainais įsigyto turto
Fig. 2. The carrying amount of a fixed asset is the value of the asset acquired in exchange

Pagal standartus mainais gautų daiktų vertė gali būti apskaičiuojama trimis būdais (žr. 2 pav.). Turto tikrąja verte leidžia pripažinti tiek VAS, tiek TAS. 16-asis TAS (16-asis tarptautinis ..., 2008) nenumato galimybės taikyti mainų sutartyje nustatytos vertės, tačiau leidžia taikyti atiduoto turto balansinei vertei. Balansinę vertę įmonė gali pasirinkti tik tuo atveju, jeigu mainų sandoriui trūksta komercinio pagrindo arba negalima patikimai įvertinti turto tikrosios vertės. Taip pat 12-ajame VAS (12-asis verslo ..., 2008) yra leidžiama prie mainų sutarties nustatytos vertės pridėti visas išlaidas, kurios yra susijusios su mainų sandorio įvykdymu.

Nors pirmą ataskaitinį laikotarpį, kai į apskaitą užregistruotas ilgalaikis materialusis turtas pagal standartus turtas registruojamas įsigijimo savikaina, vėlesniais laikotarpiais turi būti atsižvelgta į įmonės apskaičiuotą ilgalaikio turto nusidėvėjimą (žr. 3 lentelę).

3 lentelė. Ilgalaikio materialiojo turto nusidėvėjimo taisyklės

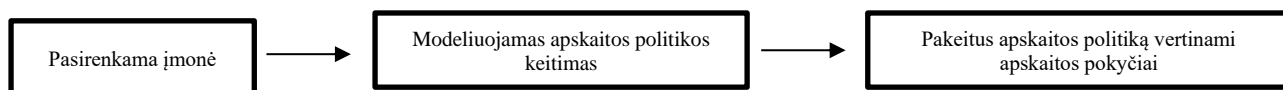
Table 3. Depreciation rules for long-term tangible assets

12-ajame verslo apskaitos standarte „Materialusis turtas“, 2008	16-ajame tarptautiniame apskaitos standarte „Nekilnojamasis turtas, įranga ir įrengimai“, 2008
Tiesiogiai proporcingas metodas	Tiesinis metodas
Metų skaičiaus metodas	Likučio mažėjimo metodas
Produkcijos vienetų metodas	Produkcijos vienetų metodas
Dvigubai mažėjančios vertės metodas	

Taigi 16-asis TAS (16-asis tarptautinis ..., 2008) leidžia taikyti tris nusidėvėjimo skaičiavimo metodus, o tuo tarpu 12-asis VAS (12-asis verslo ..., 2008) leidžia taikyti dar vieną – ketvirtą – dvigubai mažėjančios vertės metodą (žr. 3 pav.). Budrienė ir kt. (2020) teigia, kad populiariausias metodas, ir jį galima skaičiuoti pagal abu standartus, yra tiesinis metodas, nes kiekvieną laikotarpį bus nudėvėta vienoda suma ir ekonominė nauda pasiskirstys tolygiai. Skaičiuojant ilgalaikio materialiojo turto nusidėvėjimą 16-ajame TAS (16-asis tarptautinis ..., 2008) teigiama, kad objektų, kurie yra susiję tarpusavyje, nusidėvėjimas turi būti skaičiuojamas atskirai. Taip pat šis reglamentas teigia, kad nusistatyti skirtingus nusidėvėjimo metodus galima tik skirtingoms grupėms, o 12-asis VAS (12-asis verslo ..., 2008) leidžia susijusius objektus sudėti į vieną objektą ir jiems bendrai skaičiuoti nusidėvėjimą. Nustatant ilgalaikio materialiojo turto vertę, tiek TAS, tiek ir VAS leidžia tai atlikti patiems ir nėra nurodyta minimalių arba maksimalių verčių.

Įmonės „X“ perėjimas nuo verslo apskaitos standartų prie tarptautinių apskaitos standartų

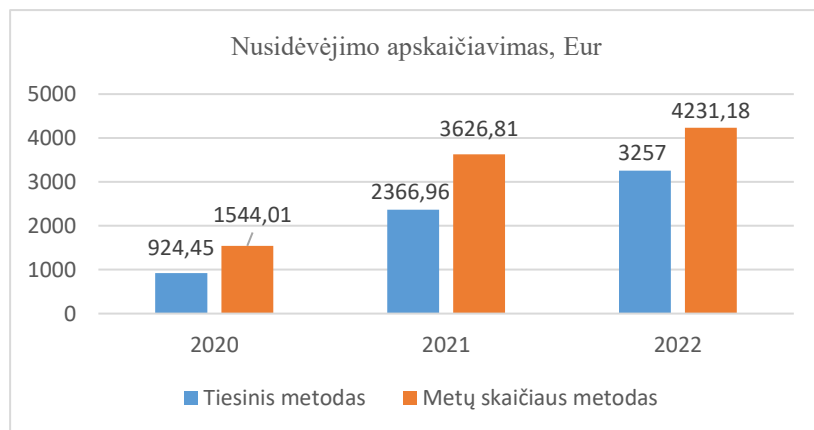
Tyrimas atliktas 3 etapais (žr. 3 pav.). Visų pirma – yra pasirenkama įmonė, pagal kurios duomenis bus analizuojamas ilgalaikis materialusis turtas. Nustatyta, kad pasirinkta įmonė apskaitą tvarko pagal verslo apskaitos standartus ir nori pereiti prie tarptautinių apskaitos standartų. Antras žingsnis yra nustatyti, ką reikia pakeisti apskaitos politikoje, kad būtų galima pereiti prie tarptautinių apskaitos standartų. Kai apskaitos politika yra pakeista, įvertinami pokyčiai finansinėse ataskaitose ir apskaičiuojami finansiniai rodikliai, iš kurių daromos išvados, ar įmonei yra naudinga pakeisti apskaitos politiką.

3 pav. Tyrimo metodika

Fig. 3. Methodology of investigation

Pasirinkta įmonė sutiko dalyvauti atliekamame tyrime, pagal pasirinktą metodiką (žr. 3 pav.), jeigu bus neatskleistas jos pavadinimas. UAB „X“ užsiima greito maisto tiekimu klientams išsinešimui. Paslaugas įmonė pradėjo teikti 2020 metais, todėl atliekant tyrimą ir pasirinkus analizuoti 2020–2022 metus pastebėta, kad yra išsigyta daug ilgalaikio turto vienetų, nes be jo įmonė negalėtų vykdyti savo pagrindinės veiklos. Įmonė visuose apskaitos procesuose yra pasirinkusi taikyti VAS, tačiau svarsto galimybę pereiti prie TAS, kadangi nori įeiti į užsienio rinką ir taikyti užsienio šalyse vienodą apskaitos sistemą. Pagal VAS įmonė yra pasirinkusi taikyti metų skaičiaus metodą, tačiau norint pereiti prie TAS šio metodo taikyti negalima, nes TAS šio metodo nėra. Dėl šios priežasties jeigu įmonė pereitų prie TAS, svarstoma pasirinkti tiesinį metodą turto nusidėvėjimui skaičiuoti. Todėl visų pirma analizuojant metodų skirtumus reikia apskaičiuoti ilgalaikio materialiojo turto nusidėvėjimo sumas (žr. 4 pav.).

Metai	Tiesinis metodas, Eur	Metų skaičiaus metodas, Eur	Skirtumas, %
2020	924,45	1544,01	67,02
2021	2366,96	3626,81	53,23
2022	3257	4231,18	29,91

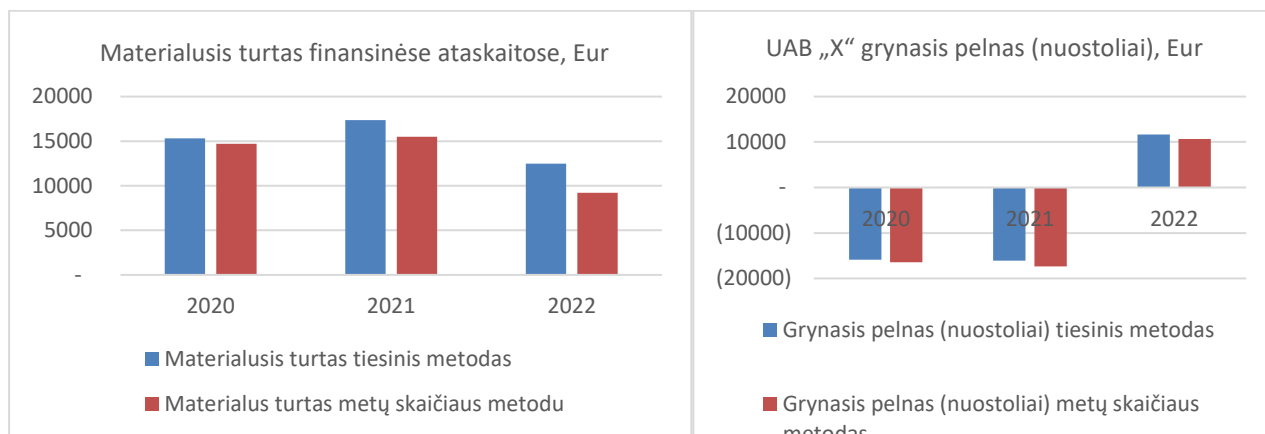
Šaltinis: sudaryta darbo autorės pagal pateiktus UAB „X“ duomenis

Source: Compiled by the author of the work according to the data provided by UAB „X“

4 pav. UAB „X“ ilgalaikio materialiojo turto nusidėvėjimas

Fig. 4. Depreciation of long-term tangible assets of UAB „X“

4 pav. pateikiamas UAB „X“ ilgalaikio materialiojo turto nusidėvėjimo sąnaudų priskyrimas pagal metus taikant skirtingus metodus. Nusidėvėjimą skaičiuojant pagal metų skaičiaus metodą pirmaisiais įrenginių įsigijimo metais patiriamos labai didelės sąnaudos. Tačiau galima pastebėti, kad metų skaičiaus metodas metų skaičiavimo pradžioje turi didžiausią nusidėvėjimą, todėl 2020 metais nusidėvėjimo skirtumas yra 67 %, o 2022 metais skirtumas siekia 30 %. Bendrai per visus metus pagal metų skaičiaus metodą yra apskaičiuota 2854 Eur daugiau, nei būtų apskaičiuota pagal tiesinį metodą. Ilgalaikio materialiojo turto nusidėvėjimo sumos turi įtakos įmonės finansinėms ataskaitoms ir jų rezultatui (žr. 5 pav.)

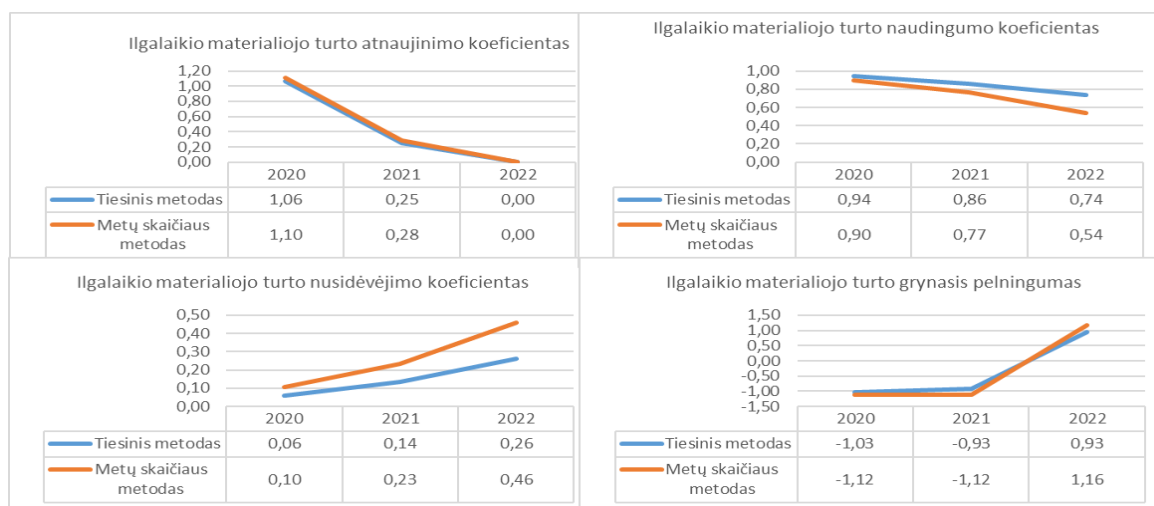
Šaltinis: sudaryta darbo autorės pagal pateiktus UAB „X“ duomenis

Source: Compiled by the author of the work according to the data provided by UAB „X“

5 pav. UAB „X“ skaičiuojamo metodo įtaka finansinėms ataskaitoms

Fig. 5. The influence of the calculation method of UAB „X“ on the financial statements

Atlikus tyrimą nustatyta, kaip pasirinktas nusidėvėjimo skaičiavimo metodas turi įtakos įmonės parengtoms finansinėms ataskaitoms (žr. 5 pav.). Įmonės balanse nusidėvėjimo skaičiavimo metodas turi įtakos ilgalaikio materialiojo turto vertei bei visais metais materialiojo turto vertė, skaičiuojant nusidėvėjimą pagal metų skaičiaus metodą, yra mažesnė, o tai daro įtaką pelno (nuostolių) ataskaitai – grynam pelniui. Kadangi įmonės nuostolis skaičiuojamais laikotarpiais pagal metų skaičiaus metodą yra didesnis, o 2022 metais gavus pelną įmonės uždirtbas pelnas yra mažesnis. Kai yra sudarytos finansinės ataskaitos, galima išanalizuoti įmonės įvairius finansinius rodiklius (žr. 6 pav.).

Šaltinis: sudaryta darbo autorės pagal pateiktus UAB „X“ duomenis

Source: Compiled by the author of the work according to the data provided by UAB „X“

6 pav. UAB „X“ skaičiuojamo metodo įtaka finansiniams rodikliams

Fig. 6. The influence of the calculation method of UAB „X“ on the financial indicators

6 paveiksle matyti, kaip skirtingi ilgalaikio turto nusidėvėjimo metodai paveikia ilgalaikio materialiojo turto koeficientus. Ilgalaikio materialiojo turto atnaujinimo koeficientas 2020 metais yra didelis, nes buvo įsigyta ilgalaikio materialiojo turto įmonės veiklos pradžioje, 2022 metais turto įsigyta nebuvo, todėl rodiklis abiem metodais yra 0. Galima teigti, kad šis rodiklis yra naudingesnis skaičiuojant metų skaičiaus metodu, nes sudaro vaizdą, kad turtas yra dažniau atnaujinamas. Ilgalaikio materialiojo turto naudingumo koeficientas yra didesnis skaičiuojant tiesiniu metodu. Skaičiuojant nusidėvėjimą pagal metų skaičiaus metodą matyti, kad likęs ilgalaikis materialusis turtas turi mažiau naudos

atitinkamais metais, kadangi rodiklis ženkliai skiriasi nuo tiesinio metodo. Tačiau rodiklius nagrinėjant tiesiniu metodu, ilgalaikis materialusis turtas atneša įmonei didelės naudos. Ilgalaikio materialiojo turto nusidėvėjimo koeficientas skaičiuojant pagal metų skaičiaus metodą yra ženkliai didesnis nei skaičiuojant pagal tiesinį metodą. Skaičiuojant nusidėvėjimą pagal metų skaičiaus metodą pirmaisiais turto naudojimo metais nusidėvėjimas yra didžiausias, todėl rodiklis yra žymiai didesnis nei skaičiuojant tiesiniu metodu. Tačiau jeigu įmonė toliau skaičiuotų metų skaičiaus metodu, tolimesniais metais tiesinis metodas taptų didesnis už metų skaičiaus metodą. Ilgalaikio materialiojo turto grynasis pelningumas pagal tiesinį metodą yra didesnis pirmaisiais dvejais metais, kadangi skaičiuojant nusidėvėjimą pagal metų skaičiaus metodą įmonė patiria pradžioje daugiausiai sąnaudų ir turto vertė sumažėja ir tik trečiais įmonės metais metų skaičiaus metodas tapo pelningesnis nei tiesinis metodas. Taigi, apibendrinant visus apskaičiuotus rodiklius, galima teigti, kad nusidėvėjimą skaičiuojant pagal tiesinį metodą įmonė galėtų atskleisti realesnę informaciją apie būklę ir neiškreiptų rezultatų.

Išvados

1. Ilgalaikį materialųjį turtą analizavo ne vienas autorius ir visi sąvokos apibūdinimą suprato skirtingai. Tačiau tinkamiausias apibūdinimas – ilgalaikis turtas turi būti fizinis daiktas naudojamas ne vieną ataskaitinį laikotarpį ir taip pat įmonei turi uždirbti pajamų.

2. Tarp 12-ojo verslo apskaitos standarto ir 16-ojo tarptautinio apskaitos standarto yra ne tik daug panašumų, tačiau yra skirtumų. Visų pirma, verslo apskaitos standarte yra platesnis sąvokos apibūdinimas kadangi reikia, kad būtų nustatyta turto minimali vertė. Įsigijus turtą pirmą kartą turtas registruojamas įsigijimo savikaina, tačiau vėlesnį laikotarpį pagal verslo apskaitos standartus galima palikti įsigijimo savikaina arba perkainoti verte. Pagal tarptautinius apskaitos standartus vėlesniais laikotarpiais yra tik perkainojama vertė. Jeigu vyksta turto perkainojimas, verslo apskaitos standartuose nurodyta, kad tai atspindi tik finansinėse ataskaitose, o ne apskaitoje. Mainų atvejais turto savikaina registruojama turto tikrąja verte arba pagal verslo apskaitos standartus sutartyje nurodyta verte, o pagal tarptautinius apskaitos standartus atiduoto turto balansine verte. Verslo apskaitos standartas nurodo keturis galimus nusidėvėjimo skaičiavimo metodus, o tarptautiniai apskaitos standartai – tris.

3. Išanalizavus skirtumus, kaip skiriasi įmonės „X“ duomenys apskaitą vedant pagal verslo apskaitos standartus ir perėjus prie tarptautinių apskaitos standartų nustatyta, kad įmonė, tais metais, kai yra įsigijusi ilgalaikį turtą, patiria daugiau nusidėvėjimo sąnaudų, todėl įmonės pelnas yra mažesnis, tačiau tolimesniais laikotarpiais pelnas sumažėja, o pagal tarptautinius apskaitos standartus yra lengviau sužiūrėti įmonės patirtas išlaidas. Išanalizavus apskaičiuotus rodiklius galima daryti išvadą, kad pagal tiesinį metodą rodikliai yra stabilesni ir neiškreipia įmonės realaus vaizdo.

Literatūra

1. Abdخاليموvna, A. Z., Nabiyevich, I. I. 2021. Organization of Long-Term Asset Accounting on the Basis of International Standards. *Central Asian Journal of Innovations on Tourism Management and Finance*. Vol. 2 iss. 11, p. 86–92.
2. Atrill, P., McLaney, E. 2022. Accounting and Finance. Pearson.
3. Azmi, A. F., Ali, S., 2019. Fixed assets revaluation and future firm performance: empirical evidence from Indonesia. *The Indonesian Journal of Accounting Research*, Vol.22 iss. 3.
4. Badia, M., Duro, M., Penalva, F., Ryan, S. 2017. Conditionally Conservative Fair Value Measurements. *Journal of Accounting and Economics*, Vol. 63, Iss. 1, p. 75–98.
5. Berry A., Jarvis R. 1994 Accounting in business context.-London: Chapman, Hall.
6. Budrienė, L., Dauskurdas, V., Deveikis, G., Dovidaitė, B., Galin, O., Jagminas, V., Kalčinskas, G., Kalčinskaitė-Klimaitienė, R., Nagienė, A., Plačenytė, D. 2020. Buhalterinės apskaitos žinynas (4-oji laida, 2 tomas). Vilnius: Pačiolis.
7. Dasevičiūtė, D. 2023. Ilgalaikio materialiojo turto apskaitos metodų ir jų poveikio veiklos rezultatams teorinis tyrimas. *20-osios jaunųjų mokslininkų konferencijos straipsnių rinkinys*.
8. Kalčinskas, G. (2017). Buhalterinė apskaita. Vilnius: Pačiolio leidykla.
9. Kalčinskas, G., Kalčinskaitė-Klimaitienė, R. 2022. Buhalterinė apskaita. (9-oji atnauj. ir papild. laida). Vilnius: Pačiolis.
10. Koliass, G., Arnis, N. 2019. The optimal allocation of current assets using mean-variance analysis. *Accounting and Management Information Systems*, Vol. 18 iss. 1, p. 50–72.
11. Legenzova, R., Gaigalienė, R., Vilkaitė, I. 2016. Lietuvos įmonių ilgalaikio materialiojo turto apskaitos politikos pasirinkimo analizė. *Taikomoji ekonomika: sisteminiai tyrimai*, Vol. 10 iss. 2, p. 64–72.
12. Stupnytska, T., Yevtushevskaya, O., Pryimak, V. 2018. The Analysis of Approaches to the Essence and Classification of Fixed Assets. *Food Industry Economics*. Vol. 10, iss. 2, p. 102–110. Prieiga per internetą: <https://journals.ontu.edu.ua/index.php/fie/article/view/967/1039> (žiūrėta 2024-03-16)
13. Rudžionienė, K., Lukošūnaitė, R. 2020. Tikrosios vertės metodo taikymas Lietuvos listinguojamose įmonėse. *Apskaitos ir finansų mokslas ir studijos: problemos ir perspektyvos*, Vol. 14 iss. 1, p. 12–23.
14. Zinkevičienė, D., Stončiuvienė, N., Martirosianienė, L. 2016. Ilgalaikio materialiojo turto apskaitos politika ir jos įtaka žemės ūkio verslo subjektų finansiniams rodikliams. *Apskaitos ir finansų mokslas ir studijos: problemos ir perspektyvos*. Nr. 1, p. 215–228.

15. 12 – asis verslo apskaitos standartas „Ilgalaikis materialusis turtas“. Audito ir apskaitos tarnybos direktoriaus 2008 m. rugsėjo 16 d. įsakymu Nr. VAS-9. Prieiga per internetą: <https://www.avnt.lt/assets/Apskaita/VAS-2020/12-VAS.pdf> (žiūrėta 2024-02-26).
16. 16-asis tarptautinis apskaitos standartas „Nekilnojamasis turtas, įranga ir įrengimai.“ Europos sąjungos oficialus leidinys, 2008. Prieiga per internetą: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:32008R1126> (žiūrėta 2024-02-26)

TRANSITION OF COMPANY'S LONG-TERM TANGIBLE ASSETS ACCOUNTING STANDARD TO INTERNATIONAL ACCOUNTING STANDARD

Summary

Accountings is governed by many different legislative acts, which makes it difficult for companies to select appropriate accounting solutions so that they could provide their users with accurate and correct information. Tangible fixed assets is one of the most important objects in the accounting system, which has influence on the financial reports and financial indicators of the company. This article examines tangible fixed assets and is divided into three parts. The first part analyzes the concept of tangible fixed assets according to different authors and legislative acts. The second part considers the similarities and differences of tangible fixed assets according to state and national legislation. The third part involves a research that can be used to evaluate whether it is worth for the private company “X” to move from business accounting standards to international accounting standards. The research is conducted by calculating the financial result of the company according to the business accounting standard and according to the international accounting standard. The resulting data is used to calculate the financial indicators of the company, which are used to determine whether it would be beneficial for the company to move to international accounting standards.

Keywords: Accounting, fixed assets, business accounting standards, international accounting standards